

E. P. Hillary

Tenzing Bhutia

Nyolcezerenyolcszázötvenkétfő méterre emelkedik a Himalája legmagasabb csúcsa, a Mount Everest a tengerszint fölé. Nődjét csúcson ember még nem járt. Aki valaha megpróbálta az örök hó és jég birodalmának meghódítását — legfőbb szörnyeteivel — jízett. Pedig sokan próbálkoztak. George Leigh Mallory, egy angol hegymászó, aki 1924-ben 243 méterre közelítette meg a csúcsot, az utolsó próba előtt ezt mondta: „Mi nem várhatunk kőgyűrűt az Everesttől”. Néhány órával azután az angol hegymászó halott volt. Arra a sorsra jutott, amelyre két évvel ezelőtt hét beinszült teherhordó: az örök hóban lettek sírjukat.

Ugy látszott — a világ tetejét nem lehet meghódítani... Most — néhány hónappal ezelőtt, május 29-én délelőtt 11.30-kor mégis megdől a Mount Everest hatalma. Két bátor és derék ember: egy újzealandi mérész és egy egyszerű nepáli ember meghódította a világ tetejét.

Hogyan történt? Hatalmas, 395 tagú expedícióval indultak útnak. Váltak magukkal sátrakat, hordozható rádiókat, összehajlítható alumínium létrákat, oxigénpalackokat és természetesen igen sok élelmet. A gyapjúruha fölé egy speciális nylonruhát húztak, amely a bátor hegymászókat megvédi a rettenetes hidegtől. Jégcsákányok, különleges csizmák és hálósákok egészítették ki a felszerelést.

A Kumbu-gleccser tövében, 6000 méter magasságban ültették fel az első táborot. Alig mentek tovább — szinte leküzdhetetlennek látszó akadály került eléjük. Több száz méter mély szakadékok, függőleges jégfalak parancsoltak „megállj!” a bátor embereknek. Óriási erőfeszítésekkel küzdötték át magukat, nem egyszer vékony alumíniumgerendákkal hidalták át a 700–800 méteres szakadékokat és azon a gerendán kúsztak át a másik oldalra. A III-as számú táborban már elő kellett venni az oxigénpalackokat: az emberi szervezet máskülönben nem bírta volna ki a ritka levegőt. Ahogy a tábor előrehaladt, úgy fogytak az emberek. A VII-es számú táborban már csak tizenegyen voltak. Minden ember 22 kilogramm terhet vitt: sátrat, hálósákokat, gyorsfőzőt, műszereket, élelmet, fényképezőgépet, hegymászó felszerelést. Innen indultak május 28-án az utolsó rohamra: ötven. Estére a két legerősebb és legszívósabb ember: E. P. Hillary, az újzealandi mérész és a nepáli Tenzing Bhutia a gerinc alatt voltak, párszáz méterre a céltól. Irírtalozs szélvihar kerekedett. Minusz 27 fokos jegyben töltötték az éjszakát, azokban a gödrökben, amelyeket jégcsákánnyal vágtak maguknak. Hajnalban elindultak. Kötéllal kapcsolták össze egymást, bukdácsolva haladtak a csúcs felé, tüdejük zihálva szívta a készülékből az oxigént, de meghódították a Mount Everestet.

Tizenöt percig voltak a csúcson, kitűzték nemzeti zászlait, Hillary pedig fényképezett — megörökítette a nagyszerű pillanatot, a győzelem pillanatát.

A nagyszerű tett után Hillary és Tenzing nagy kitüntetések kaptak. A mérész Erzsébet királyné lovagi rangra emelte, az egyszerű hegyilakót érdemrendekkel tüntették ki. Mindenesetre ez nem került sokba a Brit-Birodalomnak. Az expedíció nepáli hőse annyi fizetést kapott egy napra, amennyit hazájában egy esztendő egy óra alatt keres: öt forint negyven fillért. De nem is ez a fontos. Azért tölti el meglegedés minden ember szívét a nagy hőstett hallatára, mert a hősök — egyszerű emberek voltak.

Alumíniumlétrán, szükséghidon mentek át a hegymászók a gyakran több száz méter mély szakadékokon.

Jobboldali kép: Meghódították a világ tetejét! Tenzing Bhutia, az egyszerű nepáli hegyilakó kitűzi jégcsákányára az expedícióban résztvevő nemzetek zászlóit. Tizenöt percig maradtak társával, Hillaryval együtt a 8882 méteres magasságban, ott, ahol azelőtt ember még sohasem járt. A fényképet a nevezetes pillanatról a másik hegymászó, Hillary készítette.

Földalatti vízesés

— Egy fiatal geológus feljegyzései —

Felfedezésünk híre elterjedt a szakkörökben. Így történt, hogy július 6-án látogatónkat kaptunk, meghozta hidrológusokat, akik ugyancsak kutatást végeztek a Bükkben és néhányan elhatározták, hogy csoportunkhoz csatlakoznak. A váratlan segítség jól jött. Most már az eddiginél is szaksze-

rűben ment a munka. Hogy a patak vizét elzárhassuk, még ezen a napon három gátat készítettünk. Ez megkönnyítette lejutásunkat a víznyelő további részébe. Ugyanezen a napon 1.25 kg fluoresceinnel megfestettük a vizet. Ez a szer ilyen mennyiségben 50 millió liter vizet képes megfesteni. A kutatást persze továbbfolytatuk. Egyik reggel Holly Sándor ereszkedett le a víznyelőbe, vésővel és kalapáccsal. Néhány napja ugyanis felfedezett egy háromszögletű részt, amelyen továbbjutva a barlang újabb részeit ismerhetjük meg. Fáradtságos munkával sikerült a részt annyira kitágítani, hogy leereszkedhetett a másik oldalra, innen azonban kénytelen volt visszatérni, mivel a lába alatt nagy szakadék tátongott, s ide közel hiányában már nem tudott lejutni.

Míg Holly Sándor a föld alatt kereste a továbbjutást, mi a felszínen ellenőriztük, hogy hol és mikor bukkan elő a megfestett víz.

Munkánk azonban nem járt eredménnyel. Festett vízzel seholsem találkoztunk. Holly Sándor munkája annál eredményesebb volt. Másnap vezetőink utasítására hozzácsatlakozott Holly Ferenc és a két fiatal kutató. Miután felszerelték magát a szükséges kellékekkel: kötéldhágcsával és egyéb szerszámokkal, a háromszögletű nyíláson keresztül lemászott a szakadékon, ahonnan sima, sziklás részre jutott. Egy darabig vezetett ez az út, majd ismét egy szakadék

tűnt fel. Innen azonban vissza kellett fordulniok, mert másik kötéldhágcsó nem állt rendelkezésükre.

Európa legnagyobb földalatti vízesése

Elérkeztünk a várva-várt naphoz, amikor mindannyian leereszkedhetünk az eddig felfedezett részre, hogy tovább folytassuk kutató munkánkat. Már kora reggel Jakucs László, Kincses Júlia, Veres Kálmán, Holly Sándor és Holly Ferenc egy szifonon lemásztak és egy 64 méter mély szakadékig jutottak el. Itt elhatározták, hogy Jakucs László és Kincses Júlia fennmarad a szakadék tetején, míg a három fiú leereszkedik a szakadék aljára.

Néhány perc — s egymás után érkezett le a három kutató a szakadék aljára. Itt váratlan meglepetés fogadta őket. Derékigérő vízbe jutottak. A fiatalok azonban nem ijedtek meg. Továbbfolytatták útjukat. A vízben nehezen haladtak előre, lámpájuk fényét a falra

vetették, s rövid vizsgáldás után megállapították, hogy az agyagból van. Eközben a víz mind mélyebb és mélyebb lett. Az agyagtól jobbra már olyan mély volt, hogy csak úszva lehetett benne közlekedni. A szakadék alján mély tó terül el.

Nem messze az agyagtól a szakadék tetejéről csodálatos szép zuhatagban ömlik a víz a tóba. Ez a 64 méter magas vízesés Európa legnagyobb földalatti vízesése.

Mi van a „nagy falon” túl?

Ugy határoztunk, hogy három nap múlva, július 19-én a két Holly és Veres ismét leszállnak a szakadékba és megvizsgálják a továbbjutás lehetőségét. Így is történt. A „nagy falon” túl (így neveztük el a 64 méteres szakadékot) há-

rom kutatónk felfedezte, hogy a tó víze két nap alatt két métert apadt. Az apadás okára még nem sikerült rájárnunk. Miközben azt kutattuk, hogy miért apad a tó vi-

ze, felfedeztünk egy széles hasadékból felfelé húzódó árat, amelyben igen nagy volt a légáramlat. A felfedezés arra vall, hogy a barlang emeletes. Az eddig feltárt részekben gyönyörű cseppkövek vannak. Több kisebb tavacska és vízesést ismertünk meg és 140 méter mélységbe jutottunk le a földalatti vízesésig. A terület hossza 800 méter.

A napokban kedves vendégeink érkeztek. Újabb kutatók, akiket lázbahozott a felfedezés híre. A régi és az új kutatók körülbelül nyolcan, együtt szálltak le a barlangba. Talán félórát haladhattak a folyosón, amikor utolérték őket a víz. Az történt ugyanis, hogy előző napon a felszínen nagy esőzések voltak. A Pénz-patak víze meggyűlt és a gátak a rohanó víztömegnek nem tudtak ellenállni. Hiába erősítettük minden lehető módon a gátakat, az árral nem győztük a harcot. Mindnyájunkat elfogott egy perc a kétségbeesés. Mi lesz, ha elvittáink nem veszik észre a fenyegető veszélyt.

De az ijedelem csak egy pillanatra tartott fogva bennünket, és máris remek ötletünk támadt. Megnyitottuk az egyik gátat, vizet engedtünk a barlangba és a lerohanó víz harsogása, zaja figyelmeztette a föld alatt lévőket a közeledő veszélyre.

Miután a víz sebessége csökkent, Veres Kálmán és a két Holly kimentették társainkat a barlangból. Valamennyien baj nélkül kijutottak. Az általunk felfedezett barlang hosszát 22 kilométerre becsüljük. Most ismét a víz megfestésére készülünk, mint érdekesség említem, hogy a már előzőleg megfestett vízzel még sehol sem találkoztunk, ami azt bizonyítja, hogy a föld alatt nagy víztározók lehetnek. A barlangban rengeleg állatfajta van, felfedeztük a hazánkban ritka tarajosgölet is.

A Pénz-patak alatt lévő barlang nemcsak természeti szépségével, vízesésének egyedülállóságával hoz hasznot hazánkban, hanem vizével is, mert a diósgyőri és miskolci gyáraknak nagy szükségük van a barlangban lévő karsztvízre.

Mi, ifjú kutatók azon dolgozunk, hogy az egész víztározót feltárjuk, s ezzel biztosítsuk üzemünk növekvő vízzükségletét.

Gyimesi Albert,
geológus technikus